

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XIX. Ubožne zadeve.

133. Katoliška duhovščina mora ubožce brezplačno pokopavati ne glede na to, imajo li dotični domovinsko pravico v občini ali ne. (O. 13. junija 1888 št. 1807. Z. XII. št. 4160.)

Dekan V. H. v A. se je pritožil proti odloku ministrstva za bogočastje in uk, da bi moral brezplačno pokopavati ubožce, umrle v bolnici v A.

Upravno sodišče je to pritožbo iz nastopnih razlogov zavrglo:

Pritožnik se sklicuje na § 23, odst. 3 zakona z dne 7. aprila 1874 št. 50 drž. zak., po katerem bi morale domovne občine plačati pogrebne stroške. To je napačno, kajti ta določba obvezuje samo stranko, oziroma njene sorodnike k plačilu stroškov, nikdar pa ne domovne občine, ako uživa ali je užival pokojnik pravico ubožcev. Domovna občina je obvezana le tiste stroške povrniti, ki jo zadenejo po zakonu, nikdar pa ne onih stroškov, od katerih jo zakon sam oprosti.

Kako neutemeljena je pa pritožba, je razvideti iz posledice, da bi morale domovne občine razne stroške trpeti, ako bi revež v domovni občini ali drugje umrl, kajti v zadnjem, ne pa v prvem slučaju bi morale pristojbine za štolo plačati, in da bi bila potem duhovščina po tej razliki tudi upravičena zahtevati štolo ne glede na to, ali je ubožec umrl v bolnici ali drugje.

Oboje pa je nemogoče, kajti na eni strani je domovna občina dolžna samo to povrniti, kar je njena dolžnost, na drugi strani pa ne prevzame duhovščina del bremen občinskih, marveč izvršuje samo dolžnost, katera ji je neposredno naložena na podstavi zakona z dne 7. maja 1874.

Ker pa hoče končno pritožnik iz pojma »parochus proprius« izvajati, da se razteza njegova dolžnost samo na v občini pri-

stojne reveže, je samo omeniti, da ta pojem »parochus proprius« velja le za bivališče posameznega, ne pa za njegovo domovinsko pristojnost.

134. Osebnost neimovite žene premožnega moža ni moči smatrati za ubožno. (O. 25. aprila 1889. št. 790. Z. XIII. št. 4647.)

V svrhu oproščenja kolkov in pristojbin za pravdo je Marija K. prosila, naj se ji izda ubožen list; to je pa občina H. odklonila, češ, da je soprog prosilke jako premožen.

Proti temu in odlokom višjih instanc je vložila navedena prosilka pritožbo na upravno sodišče, ki je pa pritožbo iz nastopnih razlogov zavrglo:

Po §-u 1. dekreta dvorne kamore z dne 26. julija 1840. l. je smatrati za ubožnega tistega, ki od svojega posestva, kapitala ali iz službenih prejemkov ne uživa višjih dohodkov, kakor znaša navadna dnina. Iz predloženih spisov je pa neizpodbijano dokazano, da je soprog prosilke v jako dobrih gmotnih razmerah, ker ima jako lepo in veliko posestvo in še drugih dohodkov.

Ugovor, da prosilka nima svojega premoženja — ako bi bil tudi resničen — ne pride v poštev z ozirom na določbo §-a 91 obč. drž. zakonika, ker je mož obvezan dajati svoji ženi stanu primerno vzdrževanje.

135. Pristojnost avtonomnih oblastev glede zasebnih zahtev, da se povrnejo izdatki iz naslova ubožne oskrbe? (O. 27. junija 1899 št. 5275. Z. XXIII. št. 13.026.)

Marija K. je zahtevala od pristojne občine D. povrnitev oskrbovalnih stroškov v znesku 130 gld. za nezakonskega otroka M. F.

Okrajni odbor in na zadnji inštanci deželni odbor je obsodil občino D. v povrnitev zahtevanih stroškov iz naslova ubožne oskrbe.

Upravno sodišče je na pritožbo občine D. ta odlok zaradi nepristojnosti avtonomnih oblastev iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Po sedanjem stanju zakonodavstva pripada upravnim oblastvom iz naslova ubožne oskrbe razsoja le takrat, ako zahteva oskrbovani revež sam ali njegov zastopnik oskrbo neposredno od domovne občine, ali pa, ako občina, v kateri revež biva, od domovne občine zahteva povrnitev stroškov za tujega reveža.

V prvem slučaju so po §-u 44 zakona z dne 3. decembra 1863. št. 105 d. z. in §-u 35 ubožnega zakona za Češko pristojna avtonomna oblastva, v drugem slučaju pa po §-ih 28 in 39 domovinskega zakona politična oblastva.

Nobenega teh slučajev ni tukaj, nego gre le za pravno razmerje tretje osebe iz naslova, da je za domovinsko občino imela izdatke, ki zadevajo domovinsko občino. To odločiti pa niso poklicana avtonomna oblastva.

136. Zahtevanje ubožne oskrbe ni odvisno od popolne ali delne nezmožnosti za prislužek. (O. 14. oktobra 1903 št. 10.372. Z. XXVII. št. 2041/A.)

Deželni odbor v P. je instančnim potom odločil, da mora občina I. udovi M. R. in njenim trem nedoraslim otrokom mesečno podporo treh kron dajati toliko časa, dokler se gmotne in rodske razmere prosilke bistveno ne izboljšajo.

Občina I. je vložila pritožbo na upravno sodišče, češ da je prosilka brez dvoma za delo in prislužek sposobna, da pa je občina obvezana le one občince podpirati, kateri so za delo in prislužek popolnoma ali vsaj deloma nezmožni.

Upravno sodišče pa je pritožbo radi neutemeljenosti iz naslednjih razlogov zavrnilo:

Po §-u 26 zakona z dne 3. decembra 1863. št. 105 drž. zak. res nastopi dolžnost občine za oskrbovanje ubožcev šele takrat, kadar si revež sam ne more potrebnega živeža preskrbeti, in po §-u 1 zak. z dne 3. decembra 1868. št. 59 dež. zak. (za Češko) pa nastopi javna oskrba le toliko, kolikor se oskrbovanec iz svojega premoženja in iz svojega prislužka ne more preživiti. Tako pa oskrba revežev še ni od tega odvisna, da je revež popolnoma ali deloma za delo in prislužek nezmožen, nasprotno nastopi dolžnost občine tudi takrat, kadar si za delo zmožna oseba s svojim trudom ne more prislužiti potrebnega živeža.

Potrebni živež ubožca ne obsega samo onih strogo za njegov preživetek potrebnih sredstev, ampak — ako mora po zakonu skrbeti za nedoletne in nesposobne otroke — tudi potrebne stroške za preživetek in odgojo teh otrok.

Ako torej v le-tem slučaju zaslužek prosilke ne zadošča, da bi svoje za prislužek nezmožne otroke preživela, je zahteva prosilke utemeljena, čeprav je sposobna za delo in prislužek.

Iz tega dejanskega stanu je izšel izpodbijani odlok, ki navaja, da zasluži M. R. poleg hrane na dan 50 vinarjev, a mora s tem preživiti tri otroke v dobi od 5 do 11 let, katerih nezmožnost za delo in prislužek je pač razvidna iz nežne mladosti in iz šoloobveznosti.

Vsled tega je zahteva prosilke za mesečno podporo v pokritje stanarine stvarno utemeljena in ni našlo upravno sodišče nikake pomankljivosti v postopanju ali nezakovitosti v izpodbijanem odloku.

XX. Ustanove — šolske.

137. Poslednja volja, po kateri se dohodki gotovega premoženja za večne čase namenjeni v popoljšanje učiteljeve plače, ima na sebi vse znake šolske ustanove. Ustanovno glavnico mora oskrbovati krajni šolski svet pod nadzorstvom okrajnega šolskega sveta. (O. 18. marca 1886 št. 417. Z. X. št. 2970.)

Dne 20. aprila 1791. umrla I. V. je v svoji oporoki odločil, da spada polovica vnukom namenjenega premoženja »v popoljšanje učiteljske plače v trgu Š.« ter naj se to premoženje zaradi varnosti naloži v državnih obligacijah. Dasi se na podlagi te oporoke ni napravila ustanovna listina, so vendar smatrala oblastva ta izrek poslednje volje za šolsko ustanovo.

Občina Š. je ta odlok izpodbijala, trdeča da je ona lastnica dotične glavnice.

Upravno sodišče pa je pritožbo občine Š. iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Navedeni izrek poslednje volje, da so dohodki gotovega dela premoženja namenjeni v popoljšanje plače učitelja v Š. za vse večne čase, ima vse znake ustanove in sicer šolske ustanove v zmislu §-a 646 obč. drž. zak. Vsled tega so bila tudi šolska oblastva v zmislu §-a 38 štajerskega šolskega zakona z dne 4. februarja 1878 d. z. 15 popolnoma upravičena obstoj šolske ustanove v celem obsegu vzdrževati; ako si pa prisvaja občina Š. lastninsko pravico do glavnice, bi morala v zmislu dvornega dekreta z dne 7. julija 1840 št. 541 j. z. uveljaviti svojo zahtevo pravnim potom.

Uvaževaje, da je tu šolska ustanova, je ministrstvo za bogočastje in uk nadalje odločilo, da mora krajni šolski svet pod nadzorstvom okrajnega šolskega sveta to glavnico upravljati, obresti glavnice pa deželnemu odboru kakor upravniku deželnega šolskega zaklada oddajati, sklicevaje se na šolski zakon z dne 8. februarja 1869 (§ 14), deželni zakon z dne 4. februarja 1870. št. 16 (§ 21) in 5. junija 1876 št. 24 (§ 2).

Upravno sodišče je tudi to odredbo priznalo za zakonito, kajti § 14 zakona o šolskem nadzorstvu z dne 8. februarja 1869. določuje, da oskrbuje krajevno ustanovno premoženje krajni šolski svet in da pripada v zmislu §-a 27 istega zakona državno nadzorstvo o ustanovah okrajnemu šolskemu svetu. Po §-u 21 dež. zakona z dne 4. februarja 1870. pa pripadajo vsi stalni dohodki iz ustanov za učiteljska mesta — ako nimajo posebnega namena — v šolski zaklad, iz katerega se učiteljstvo plačuje, istotako po §-u 2 dež. zakona z dne 5. junija 1876. vsi dohodki iz ustanov v deželni šolski zaklad.

Kar se pa tiče uporabe obresti, ni občina zahtevala, da se obresti učitelju poleg njegove stalne plače izplačujejo, zato je tudi upravno sodišče v tej točki ni ničesar ukreniti moglo.

Pripomnja. Ta judikat je zaradi tega tudi za Kranjsko važen, ker se baje dolgo vrše obravnave glede enakega slučaja, namreč zaradi Bregentijeve šolske ustanove za trg V. in vas V.; te obravnave pa se, kolikor je piscu teh člankov znano, dosedaj še niso končale.

139. Ako se soužitek ustanovnega premoženja ne zahteva iz privatnopravnega, ampak iz javnopravnega naslova, tedaj so razsojati poklicana šolska oblastva, ne pa sodišča. (O. 20. februarja 1890. št. 575. Z. XIV. št. 5166.)

S prisojilno listino c. kr. okr. sodišča v L. z dne 28. junija 1875. št. 9454 prisodila se je zapuščina umrlega A. V. krajnemu šolskemu svetu v St. V. z omejitvijo, da je dosmrten užitek ustanovne glavnice namenjen krajnemu šolskemu zakladu v St. V. in šestero sorodnikom po enakih delih, torej vsakemu sedmi del in da ob smrti enega užitarja zopet pripada užitek krajnemu šolskemu zakladu in ostalim užitarjem po enakih delih in končno, da ob smrti vseh užitarjev pripada vsa ustanovna

glavnica krajnemu šolskemu svetu, kateri sme pa le obresti porabiti, glavnico pa nedotično čuvati.

Vasi Zg. Š. in K., ki ste bili do leta 1882. v Št. V. všolani, ste povodno izšolanja iz Št. V. zahtevali, da se del te ustanovne glavnice, oziroma obresti iz te glavnice njima prisodi, ker ste smatrali, dokler ste bili v Št. V. všolani, da ste soudeženi na navedeni šolski ustanovi.

Te vasi utemeljujejo svojo zahtevo na podstavi prejšnje pristojnosti k šoli v Št. V. in svoje pravice na preje skupni krajni šolski zaklad, torej na všolanje v Št. V. Všolanje je pa predmet javnega prava, soužitek na ustanovnem premoženju se torej zahteva na podlagi javnega, a ne privatnega prava.

Pritožbo krajnega šolskega sveta v Št. V. zoper odlok ministrstva za bogočastje in uk, s katerim je to potrdilo izreke podrejenih oblastev, da so v razsojo te sporne reči poklicana upravna oblastva, a ne sodišča, je upravno sodišče iz zgoraj navedenih razlogov zavrglo.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Besedilo ugotovitvene ali storitvene tožbe, vsebina sodbe. (§§ 228, 405 c. pr. r.)

(Odločba vrhovnega sodišča od 16. junija 1909 Rv VI 221/9 in Rv VI 245/9/1, preminjajoča soglasni razsodbi okrajnega sodišča v Višnjigori od 26. jan. 1909, C 8/9/3 in C 3/9/3 ter okrožnega sodišča v Rudolfovem 7. aprila 1909, Bc I 24/9/5 in 20. aprila 1909, Bc I 29/9/5.)

Tožnika trdita in toženec ne oporeka, da sta na dražbi prodajala svoje zemljišče po kosih, ter da so se pred pričetkom dražeb prečitali dražbeni pogoji. V teh pogojih je bilo med drugim tudi določeno: da se vsaka izklicana nepremičnina domakne najboljšemu ponudniku, ki je precej po dražbi vezan na kupno pogodbo; da je vsak kupec dolžan napraviti s tožnikoma o izdraženi nepremičnini pismeno kupno pogodbo tisti dan, ki ga do-

¹⁾ Slično odločbo od 14. marca 1905 št. 3130 glej v »Slov. Pravniku« l. 1905. str. 236, v »Pravnikovi« zbirki IV. zv. pri §-u 228.